

W ŚWIAT
Z KLASĄ
ŚCIEŻKI DO CELÓW

Ścieżki do Celów - czyli co możecie zrobić dla świata?

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO
ROZWOJU

Niniejszy materiał został przygotowany w ramach programu „Ścieżki do Celów”, którego organizatorem jest Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Projekt jest współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP oraz ze środków z budżetu Unii Europejskiej.

Strona internetowa programu:

www.globalna.ceo.org.pl/programy/sciezki-do-celow/

Wydawca:

Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej

ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa

tel. 22 825 05 50

www.ceo.org.pl

Publikacja dostępna na stronie: <http://bit.ly/>

PrzewodnikKampanieCZR

Warszawa 2019

ISBN: 978-83-66150-44-7

Autorki: Marta Jackowska-Uwadizu, Justyna Zamojda

Materiał jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Centrum Edukacji Obywatelskiej. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2019. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.

polska pomoc

Drodzy Uczniowie, Drogie Uczennice!

Jest nam niezmiernie miło, że bierzecie udział w projekcie “Ścieżki do Celów” i angażujecie się w działania na rzecz osiągnięcia Celów Zrównoważonego Rozwoju. Na lekcjach dowiedzieliście się już, czym są te Cele i co możemy zrobić, aby je osiągnąć. Teraz będziecie przygotowywać Wasze kampanie i dzielić się wiedzą i umiejętnościami z innymi.

Oddajemy w Wasze ręce przewodnik, który będzie Was wspierał krok po kroku przez poszczególne etapy prowadzenia szkolnych działań na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju. Mamy nadzieję, że przewodnik

ten pomoże Wam zrealizować Wasze pomysły. Dzięki temu przybliżacie się do realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju, budowania lepszego świata, a Wy uczestniczycie w życiu społeczności lokalnych oraz stajecie się odpowiedzialnymi i świadomymi obywatelami i obywatelkami kraju i świata. Nie wszyscy wiedzą jeszcze, jak wiele możemy zdziałać, jeśli tylko chcemy. Wybierzcie swoje Cele i pokażcie, że wystarczy pierwszy krok, aby wejść na dobrą ścieżkę!

**Życzę Wam powodzenia i determinacji
w dążeniu do pozytywnych zmian na
świecie i w Waszym otoczeniu!**

Koordynatorka projektu “Ścieżki do Celów”

Marta Jackowska-Uwadizu

Czym jest zrównoważony rozwój?

Zapewne już zapoznaliście się na lekcjach z pojęciem Celów Zrównoważonego Rozwoju. Ale co tak naprawdę oznacza zrównoważony rozwój?

"Na obecnym poziomie cywilizacyjnym możliwy jest rozwój zrównoważony, to jest taki rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie"

(World Commission on Environment and Development, WCED 1987).

Definicja ta została sformułowana w raporcie „**Nasza wspólna przyszłość**” wydanym przez Światową Komisję ds. Środowiska i Rozwoju (ang. the World Commission on Environment and Development, WCED), zwaną również "Komisją Brundtland".

„Pomimo iż pierwotnie to stan środowiska naturalnego był przyczynkiem do stworzenia koncepcji zrównoważonego rozwoju [...] [d]ziś wskazuje się na trzy filary zrównoważonego rozwoju: społeczeństwo, środowisko i gospodarkę, które to są nierozdzielnie ze sobą powiązane. Zrównoważony rozwój gospodarczy powinien prowadzić do większej spójności społecznej

(wyrównania szans, przeciwdziałania dyskryminacji i wykluczeniu, większej równości ekonomicznej) i do podniesienia jakości środowiska naturalnego (ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko (tzw. efektów przecieku/ efektów zewnętrznych) zarówno produkcji, jak i konsumpcji, oraz ochrony ekosystemów).“¹

W programie “Ścieżki do Celów” znajdziecie również te trzy filary zrównoważonego rozwoju w formie trzech ścieżek programowych. w trakcie lekcji w szkole i planowania kampanii, zastanowicie się, którą ścieżką chcecie podążać.

Źródło: dr Zofia Łapniewska, <https://rownosc.info/dictionary/zrownowazony-rozwoj/>

Zadanie:

Obejrzyj krótki (2:01) filmik o zrównoważonym rozwoju:
<https://www.youtube.com/watch?v=-3OqLDmT3dY>

Cele Zrównoważonego Rozwoju

Potrzeba podjęcia działań na rzecz zrównoważonego rozwoju sprawiła, że we wrześniu 2015 w Nowym Jorku podczas Szczytu Zrównoważonego Rozwoju społeczność międzynarodowa przyjęła nowy plan rozwoju świata do 2030 roku: Agendę na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju. Jest to wizja budowy lepszego świata z korzyścią dla wszystkich ludzi. Nowa Agenda zawiera 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju i 169 zadań do zrealizowania. Każdy Cel definiuje jedno z wyzwań stawianym przed ludzkością. Na stronie Ośrodka Informacji ONZ: <http://www.un.org.pl/> znajdziecie opis każdego z Celów, przypisanego do niego fakty i zadania.

Więcej informacji o Celach znajdziecie też na stronie:

www.globalna.ceo.org.pl/cele-zrownowazonego-rozwoju

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

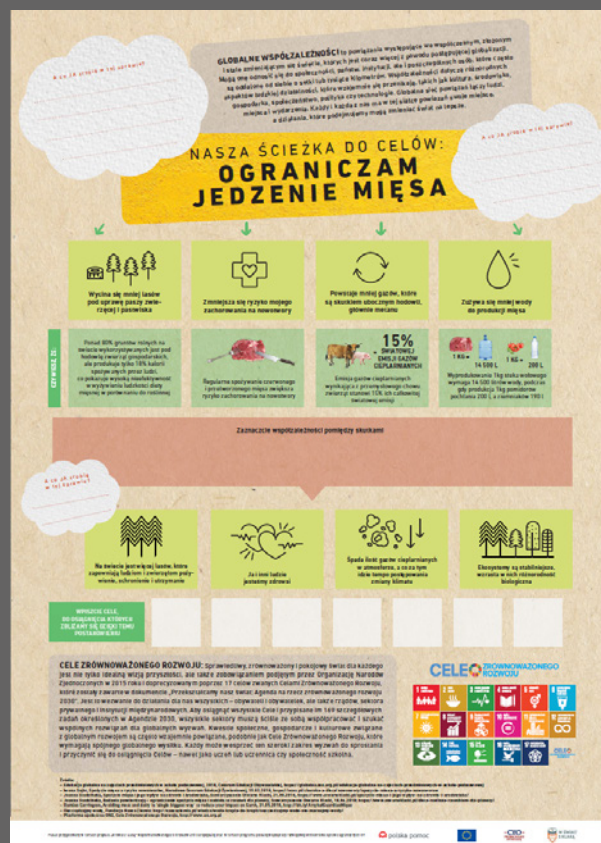
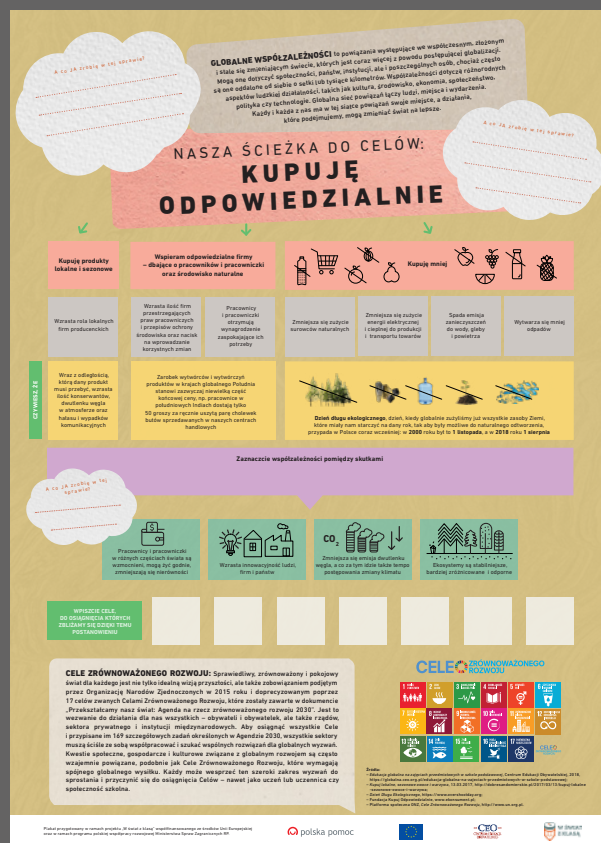
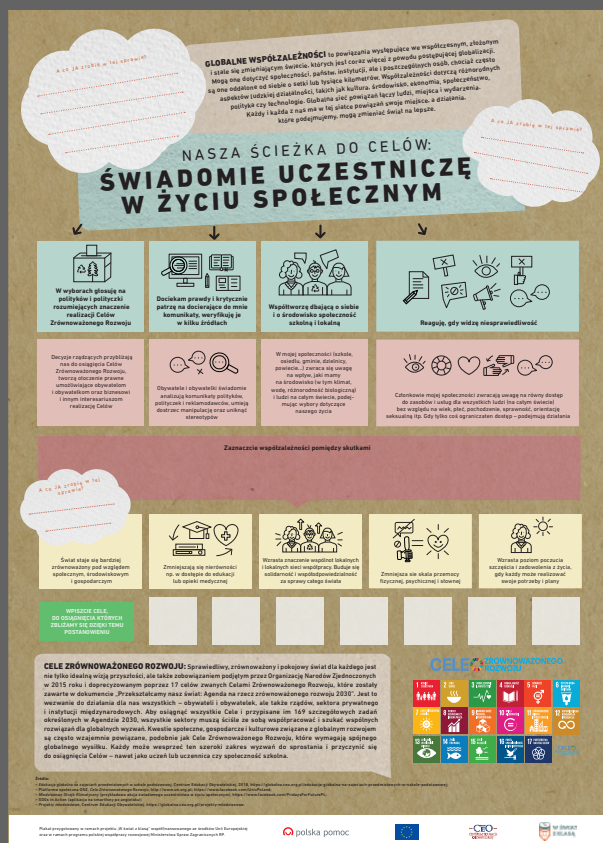

Źródło: Portal społecznościowy ONZ, Cele Zrównoważonego Rozwoju, <http://www.un.org.pl/>

Wszystkie Cele są ze sobą powiązane, tak jak zagadnienia, które się pod nimi kryją. Cel można pogrupować na wiele sposobów, my proponujemy trzy obszary: środowiskowy, społeczny i gospodarczy. Więcej o tych ścieżkach znajdziecie w dalszej części przewodnika.

<https://globalna.ceo.org.pl/scenariusze-i-gry/plakaty-sciezki-do-celow>

<https://globalna.ceo.org.pl/scenariusze-i-gry/plakaty-sciezki-do-celow>

Dlaczego zajmujemy się Celami Zrównoważonego Rozwoju?

1. Aby świat był lepszy!

Realizacja zawartych w celach zadań ma sprawić, że nasz świat będzie sprawiedliwszy, bardziej pokojowy, po prostu lepszy. Jako uczestnicy i uczestniczki projektu „Ścieżki do Celów” staliście się również rzecznikami i rzeczniczkami realizowania Celów Zrównoważonego Rozwoju i mówienia o tym, że każdy może przyczynić się do budowania lepszego świata.

2. Aby włączyć się w międzynarodowe działania w czasie Tygodnia Edukacji Globalnej!

Hasło tegorocznego Tygodnia Edukacji Globalnej brzmi: **„Obudźmy się! To ostatni dzwonek dla klimatu!”**. Udział w projekcie „Ścieżki do Celów” daje Wam możliwość włączenia się w działania w czasie TEG-u, kiedy w całej Polsce nastąpi koncentracja wydarzeń i możliwość połączenia sił różnych zespołów projektowych. Wasze kampanie będziecie mogli promować na Facebooku @edukacjaglobalnaCEO oraz na stronie globalna.ceo.org.pl.

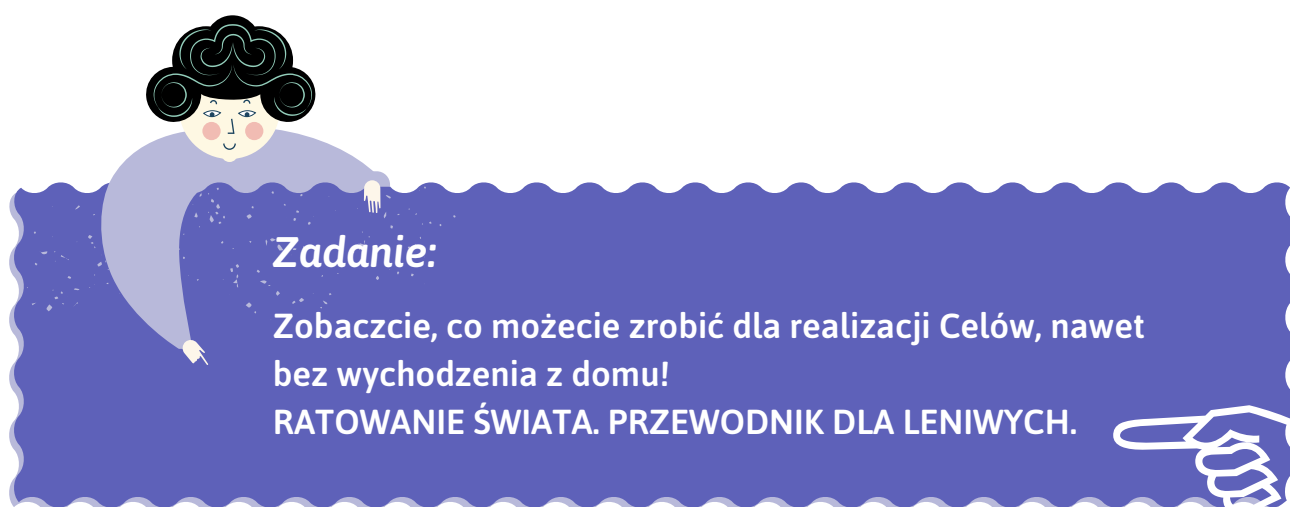
Informując o swojej akcji na Facebooku, Twitterze, Instagramie i w innych mediach społecznościowych używajcie hasztagu #CEOkampanie #TEG2019 #GEW2019 #OstatniDzwonekDlaKlimatu, Dzięki temu łatwiej będzie zainteresowanym osobom trafić na Wasz przekaz i promować Wasze działania.

3. z myślą o nas samych!

ONZ poświęca młodym ludziom wiele uwagi i np. Cel 4 poświęcony dobrej edukacji, skierowany jest właśnie do młodych. Co roku odbywa się też [Forum Młodych](#), które jest miejscem, gdzie młodzi ludzie dzielą się obawami i przedstawiają propozycje rozwiązania globalnych problemów oraz włączają się w polityczne dyskusje dotyczące rozwoju świata. Może w następnym roku Polskę będzie repre-

zentować ktoś z Was? Więcej na temat problemów młodych ludzi i ich roli w realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju znajdziecie w prezentacji [“ONZ dla młodych ludzi”](#).

Najważniejszym powodem, dla którego realizujecie kampanie, jesteście właśnie Wy sami - młodzi ludzie. Realizacja Celów to zadanie dla Was, Waszych bliskich, kolegów, koleżanek. Angażując się w działania, stajecie się częścią światowych wydarzeń. Jeśli przeszliście już lekcje na temat Celów i wybranych ścieżek, jesteście ekspertami i ekspertkami w tej dziedzinie możecie zatem przekazywać zdobytą wiedzę innym. Ponadto dzięki udziałowi w projekcie uczycie się planowania i przeprowadzania działań, co pomoże Wam w przyszłości w różnych innych projektach szkolnych, ale też osobistych lub zawodowych.

Projekty młodzieżowe

Praca metodą projektu polega na zespołowym planowaniu działań przez uczniów i uczennice w celu rozwiązania konkretnego problemu za pomocą różnych metod. Projekty mogą być prowadzone w ramach jednego przedmiotu lub kilku.

Ważny w Waszym projekcie jest ich cel. Nie jest nim samo działanie, lecz „rozwiązanie konkretnego problemu”. Problem, którym się zajmiecie, powinien być zdefiniowany przez Was samodzielnie, tak aby był dla Was interesujący, a jego rozwiązanie powinno być wyzwaniem. Szukając samodzielnie rozwiązania, zdobywacie nową wiedzę i nowe umiejętności. Praca w grupie pozwoli Wam kształtować umiejętności planowania, współpracy i komunikacji. Publiczna prezentacja efektów Waszego projektu w formie kampanii to nie lada wyzwanie, ale też wiele przy-

jemności i dobrej zabawy oraz możliwość kształtowania umiejętności prezentacji i samooceny. Angażując się w aktywny sposób w działania na rzecz społeczności szkolnej, lokalnej czy ogólnopolskiej, budujecie swoje poczucie odpowiedzialności, ale też widzicie możliwości działania. Dzięki takiemu podejściu zobaczycie, że każdy z Was może wpływać na pozytywne zmiany na świecie.

Co roku grupy uczniów i uczennic, które przygotowały najciekawsze projekty prezentuje ich efekty na [Ogólnopolskiej Prezentacji Projektów Młodzieżowych](#) na Zamku Królewskim w Warszawie. Może w 2020 roku Wy też zaprezentujecie tam swój projekt?

Więcej o projektach uczniowskich znajdziecie na stronie: www.globalna.ceo.org.pl/projekty-mlodziezowe oraz w publikacji Jacka Strzemiecznego pt. „[Jak zorganizować i prowadzić gimnazjalne projekty edukacyjne](#)”, Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE)

Praktyczne wskazówki z zakresu realizacji projektu edukacyjnego:

1. Zaplanowanie projektu

Zbierzcie grupę chętnych uczniów i uczennic, którzy chcą przeprowadzić wspólnie kampanię. Pamiętajcie, że rolą nauczyciela lub nauczycielki jest wspieranie Waszej grupy. Wprowadzi Was w temat, zapozna z danymi, poradzi, jak podzielić się na grupy i będzie pomagać na każdym etapie. To jednak Wasz projekt i nikt nie powinien wyřęczać Was w realizacji poszczególnych zadań.

Ustalcie, gdzie i kiedy będziecie się spotykać oraz wyznaczcie termin pierwszego spotkania.

2. Określenie tematu

Na pierwszym spotkaniu przeanalizujcie sytuację. Jakie wyzwania pojawiają się w Waszym otoczeniu. Zaobserwujcie, co dzieje się w okolicy, jakie problemy się pojawiają, co jest ważne dla mieszkańców i mieszkank Waszego miasta lub wsi. Porozmawiajcie o tym, co Wy sami zauważacie i jest dla Was ważne. Wybierzcie najbardziej ważny aspekt i oceńcie realnie szansę na realizację działań z nim związanych. Może mieszkacie w rejonie rolniczym? Sprawdźcie, jak zmiana klimatu oddziałuje na sektor rolniczy lub jaki ten sektor wpływa na handel i pracę. Działa u Was kopalnia? Dowiedzcie się, jak

DZISIAJ POSTAWIONO POD NASZĄ SZKOŁĄ POMNIK – POPIERSIE PATRONA

jej obecności wpływa na klimat. Czy z okien widzicie kominy fabryczne? Co produkują miejscowe firmy? Może warto kupować lokalne produkty i wspierać lokalną gospodarkę?

Zbierzcie informacje na wybrany temat. Od tego zależy, jak rzetelni i wiarygodni będziecie. Pamiętajcie, że działając lokalnie przyczyniacie się do zmiany na gruncie krajowym i międzynarodowym. Wasze działania są cegiełką, jaką dokładacie do wysiłków ludzkości, aby osiągnąć zrównoważony rozwój.

Zastanówcie się też, kogo możecie poprosić, gdzie znaleźć informacje oraz ekspertów i ekspertki. Może w Waszej okolicy działają jakieś organizacje zajmujące się wybranym przez Was zagadnieniem? Korzystać możecie też z zasobów bibliotek i wiedzy nauczycieli i nauczycielek z Waszej szkoły. Popro-

ście ich, aby przeprowadzili lekcje na interesujące Was tematy. Wiele propozycji znajdziecie w materiałach CEO, dostępnych na stronie:

<https://ekologia.ceo.org.pl/>, <https://globalna.ceo.org.pl> lub migracje.ceo.org.pl. Szczególnie interesujące przy pracy w Waszych projektach będą scenariusze zajęć z projektu “Ścieżki do Celów”, które znajdziecie tutaj: <https://globalna.ceo.org.pl/programy/sciezki-do-celow/materialy>

MOIM ZDANIEM
JEGO NOS JEST
STANOWCZO ZA DUŻY!
NA ZDJĘCIACH WYGLĄDA
INACZEJ...

Możecie też szukać informacji w Internecie, pamiętajcie jednak, że znajdziecie tam wiele informacji, zamieszczonych przez różne osoby. Nie zawsze są to informacje zgodne z faktami i pochodzące z rzetelnych źródeł. Zawsze należy sprawdzić, czy to, co czytacie to **fakt**, czy **opinia**. Fakt to informacja o tym, co się stało zaś opinia to subiektywna wypowiedź, która pokazuje czyjś punkt widzenia. Takich punktów widzenia może być tyle, ile osób.

Abyście byli rzetelni w swoich przekazach, powinniście pamiętać o tym rozróżnieniu i opierać swoje działania na faktach. Poza tym, ważne jest, aby mówiąc o krajach globalnego Południa, czyli większości krajów Afryki, Azji i Ameryki Południowej nie posługiwać się stereotypami, czyli utartymi opiniami na dany temat. Pomoże Wam w tym [Kodeks Informowania o Krajach Globalnego Południa](#).

Przydatne linki do stron, z których możecie korzystać przy przygotowywaniu kampanii znajdziecie zaś na końcu przewodnika.

3. Określenie celu

Aby określić cele możecie użyć przydatnej metody **S.M.A.R.T.** Dobry cel powinien być:

4. Zaplanowanie działań

Kiedy zbierzecie już potrzebne informacje, zastanówcie się nad rozwiązaniami i zaplanujcie swoje działania. Określcie sposób realizacji, harmonogram projektu i podzielcie się zadaniami.

O waszych działaniach poinformujcie dyrekcję szkoły i samorząd uczniowski. Wyjaśnijcie, dlaczego to dla Was ważny temat i powiedzcie, w jaki sposób można Wam pomóc lub wesprzeć Wasze działania.

Aby projekt się powiódł, dobrze znaleźć osoby lub instytucje, które mogą Was wesprzeć w jego realizacji. Zastanówcie się, kto to może być i jakiego wsparcia oczekujecie. Mogą to być rodzice, nauczyciele, osoby pracujące w lokalnych mediach lub urzędach oraz np. znane osoby, które staną się twarzami Waszych kampanii. Przygotujcie się do rozmowy z potencjalnymi sojusznikami. z pewnością będziecie musieli przedstawić Wasze założenia.

Promocja

Najlepiej przygotowany projekt, poruszający bardzo istotny problem społeczny, nie odniesie żadnego skutku, jeśli informacja o nim nie dotrze do społeczeństwa i konkretnych grup, będących jego podstawowymi adresatami. Warto zastanowić się, jak promować projekt i kto może Wam w tym pomóc. Przygotujcie ogłoszenia/plakaty o Waszym wydarzeniu. Wymyślcie chwytliwy tytuł dla Waszej akcji. Skontaktujcie się z lokalnymi mediami. Działajcie na portalach społecznościowych. Zadbajcie o dokumentację. Wasz projekt żyje również po zakończeniu. Zdjęcia, filmy i inne relacje z wydarzeń zostaną długo po zakończeniu projektu i mogą być też inspiracją dla innych. Pamiętajcie o możliwości promocji projektu na Facebooku: [@edukacja.globalnaCEO](https://www.facebook.com/edukacja.globalnaCEO), stronie <https://globalna.ceo.org.pl/projekty-mlodziejowe> i [Padlecie](#) oraz możliwości kontaktowania się z innymi szkołami biorącymi udział w programie.

5. Prezentacja efektów

Kiedy wszystko już zaplanujecie, warto zrobić odprawę dzień przed wydarzeniem. Pozwoli Wam to sprawdzić, czy macie wszystkie potrzebne materiały, czy wszyscy wiedzą, co mają robić i czy działacie zgodnie z harmonogramem. w dniu wydarzenia przygotujcie duży zapas energii i dobrych emocji i na spokojnie zrealizujcie swoje działania!

6. Podsumowanie projektu

Ewaluacja

Warto podsumować Wasz projekt w grupie. Porozmawiajcie o tym, co się wydarzyło, z czego jesteście zadowoleni, czego się nauczyliście. Podobne pytania zadajcie sobie indywidualnie, zwracając uwagę na to, jak udział w projekcie może być dla Was przydatny.

Co dalej?

Na wydarzeniu świat się nie kończy! o trwałe efekty możecie zadbać już wcześniej: nagrać wydarzenie, zrobić zdjęcia. Natomiast wnioski mogą zainspirować Was i uczestników oraz uczestniczki do podjęcia dalszych działań, których efektem mogą stać się konkretne, pozytywne zmiany. Wasze działania zostaną utrwalone na naszej stronie: www.globalna.ceo.org.pl/projekty-mlodziejowe

Co będzie potrzebne?

1. Obrazy

Kampanie mają na celu oddziaływanie na odbiorców. Zmiana klimatu i odpowiedzialność człowieka za nią jest sprawą oczywistą dla naukowców i naukowczyń, ale wiele osób uważa ją za fikcję. Nic nie działa lepiej jak obrazy. o ile to możliwe wykorzystujcie w swoich kampaniach i debatach zdjęcia oraz filmy ze sprawdzonych, wiarygodnych źródeł, np. tych które proponujemy w tym przewodniku. Pamiętajcie jednak, żeby nie epatować drastycznymi obrazami ani takimi, które nie szanują innych ludzi czy kultur. Przyda się wam do tego Kodeks informowania o krajach Południa: <http://bit.ly/KodeksInformowania> oraz Kryteria jakości projektów z edukacji globalnej na stronie: www.globalna.ceo.org.pl/projekty-młodzieżowe.

Zadanie:

1. Przeczytaj Kodeks informowania o krajach Południa - wersja dla młodzieży
2. Przyjrzyj się tytułom dwóch artykułów informacyjnych:
(1) Uchodźcy nadciągają, a nasze miasta czekają na rząd
(2) Mróz ich nie zatrzyma. Uchodźcy nadal nacierają na Europę.
3. Zastanów się:
 - Jakie obrazy przywołują tak sformułowane tytuły artykułów informacyjnych?
 - Z czym kojarzą ci się słowa „nadciągać”, „nacierać”?
 - Jakie nastawienie kreują takie tytuły?
 - Czy jest to rzetelny sposób przedstawienia osób uciekających przed wojnami, ubóstwem i wyzyskiem?
 - W jaki inny sposób można sformułować te tytuły?

2. Teksty

Również dobry tekst potrafi działać wiele. Zadbajcie o to, aby Wasz przekaz był jasny, spójny i atrakcyjny. w zależności od tego, do kogo kierujecie swoje działania, pamiętajcie o doborze komunikatów. Inaczej będziecie mówić do osób starszych, inaczej do rówieśników. Pamiętajcie też o dbałości o język, unikajcie błędów ortograficznych i stylistycznych. Przemyślcie dobrze, jak nazwać swoje wydarzenie. To będzie pierwszy komunikat do Waszych odbiorców i odbiorczyń. Ważne, żeby był jak najbardziej zachęcający!

3. Narzędzia

Kiedy zaplanujecie wydarzenia, na pewno będziecie potrzebować różnych narzędzi. Zróbcie listę potrzebnych materiałów, żeby nie okazało się, że czegoś Wam zabraknie. Pomyśleć musicie o pogodzie, miejscu, w którym odbędzie się wydarzenie i o tym, czego potrzebujecie, aby się udało.

4. Ludzie

W Waszym wydarzeniu mogą wziąć udział zaproszeni goście, ale też osoby, które dołączają spontanicznie. Weźcie pod uwagę, że liczba osób może być większa niż zakładaliście, albo też grupa okaże się zupełnie inna np. pod względem wieku.

Projekty młodzieżowe w formie kampanii

Projekty młodzieżowe to ciekawa forma nauki i działania. Kampanie to jedna z form projektów. Kampanie są atrakcyjnym narzędziem, które jednocześnie buduje i wzmacnia wiele Waszych kompetencji i odwołuje się do naturalnej potrzeby działania w grupie. Siłą kampanii jest jej zasięg. Możecie zorganizować ją dla szkoły, społeczności wiejskiej lub miejskiej. w Waszym działaniu może wziąć czynnie wiele osób, ale dzięki promocji o wiele więcej osób będzie wiedziało o tym, co robicie i brało w tym bierny udział. Idee kampanii mogą dotrzeć daleko poza granice Waszej miejscowości! Jako organizatorzy i organizatorki kampanii musicie zmierzyć się z wieloma nowymi dla Was wyzwaniami, ćwicząc m.in. umiejętność promocji swoich działań. Przygotowanie i przeprowadzenie kampanii pokazuje, jak Wasze pomysły przekładają się na rzeczywistość, szybko zatem otrzymacie informację zwrotną na temat swoich działań.

Zastanówcie się, w jaki sposób możecie wykorzystać plakaty dostępne w projekcie i powiązać wybrane za jego pomocą Cele z Waszymi działaniami.

Kampania społeczna

to zestaw różnych działań zaplanowanych w konkretnym czasie, skierowanych do określonej grupy odbiorców i odbiorczyń, której celem jest doprowadzenie do wzrostu wiedzy, zmiany postawy, myślenia czy zachowania wobec określonego problemu społecznego lub do jego rozwiązywania. w kampaniach społecznych stosuje się techniki z zakresu marketingu i reklamy.²

Kampanie na rzecz celów

Wybór tematu kampanii i Celów, które chcecie realizować należy do Was. Pamiętajcie, że wszystkie Cele są ze sobą powiązane i powiązania, jakie między nimi znajdziecie zależą do was. Zwróćcie jednak uwagę na pogrupowanie Celów według trzech ścieżek: środowiskowej, gospodarczej i społecznej i wybierzcie odpowiednią dla Was ścieżkę.

Zadanie:

1. Wykonajcie je w domu lub razem z kolegami i koleżankami.
2. Wybierzcie 1 z 17 Celów i jedno działanie, jakie moglibyście podjąć indywidualnie na rzecz jego realizacji.
3. Spróbujcie połączyć wybrane działanie z innymi Celami.

² Definicja kampanii zaczerpnięta z publikacji programu Młodzi w Akcji: Kreatywne wyzwania. Przewodnik po ścieżce tematycznej: Kampania zaufania, czyli jak pomagać słowem i obrazem, Centrum Edukacji Obywatelskiej 2019.

Ścieżki do celów

Ścieżki projektowe to z jednej strony trzy przewodnie kategorie, w które można pogrupować Cele: środowiskowa, gospodarcza i społeczna. z drugiej strony zachęta do realizacji działań na rzecz: odpowiedzialnej gospodarki, zrównoważonego środowiska i godnego społeczeństwa. Przede wszystkim jednak to zachęta dla Was, abyście wybrali własną ścieżkę do Celów, wybierając interesujące Was zagadnienia i działania. Wybierając ścieżkę projektu decydujecie się na wybór temu, który jest dla Was najbliższy, nie znaczy to jednak, że nie poruszyście zagadnień związanych z dwoma pozostałymi ścieżkami. Przekonacie się też, że Cele które wybierzecie będą się łączyć z kolejnymi.

Zadanie:

Zastanówcie się, które Cele:

- mogą się znaleźć w każdej ścieżce?
- dlaczego nigdzie nie ma Celu 17?

Jeśli jeszcze nie pracowaliście na lekcjach z plakatami, wykorzystajcie je, aby przyjrzeć się połączeniom między zagadnieniami i Celami Zrównoważonego Rozwoju. Plakaty znajdziecie na stronie:

<https://globalna.ceo.org.pl/scenariusze-i-gry/plakaty-sciezki-do-celow>

Przykłady działań

Poniżej znajdziecie 10 przykładów działań na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju, pogrupowanych według trzech dostępnych ścieżek. Zauważcie, że w każdym przykładzie wybrane są Cele główne i powiązane z nimi kolejne Cele. Mamy nadzieję, że posłużą Wam jako inspiracje do stworzenia własnych pomysłów.

Ścieżka środowiskowa³

Wybierając tę ścieżkę położycie w swoich kampaniach największy nacisk na kwestie środowiskowe, takie jak zmiana klimatu, wylesianie, odpady, zanieczyszczenia. Temat przewodni będzie się jednak łączył z innymi tematami. Zmiana klimatu, choć ma dużo powiązań ze środowiskiem, ma też poważne konsekwencje społeczne, kwestia zanieczyszczenia łączy się z gospodarką itd. Poszukajcie własnych powiązań między ścieżkami i Celami.

1 Ślad węglowy. Cele Zrównoważonego Rozwoju: 13. Działania na rzecz klimatu, 11. Zrównoważone miasta i społeczności

Znacie już kalkulatory śladu węglowego i wiecie, że można wykorzystać je do mierzenia indywidualnego śladu węglowego, ale też śladu przedsiębiorstw, szkoły lub... całej miejscowości. Przyda się do tego reklama! Może lokalne radio zainteresuje się zwołaniem mieszkańców i mieszanek, aby podzieliли się swoimi przyzwyczajeniami i pozwolili zmierzyć swój ślad węglowy? Zaproście ich do publicznego mierzenia śladu węglowego i zachęcajcie do alternatywnych rozwiązań w zakresie konsumpcji, transportu czy produkcji. Możecie przy tej okazji mówić np. o zasadzie 3R: reduce, reuse, recycle, (ogranicz, użyj ponownie, odzysk) która pomaga w ograniczaniu emisji CO₂, albo przeprowadzić szkolne seminarium, gdzie wspólnie opracujecie metody ograni-

czania CO₂ dla Waszej miejscowości lub adaptacji do zmian klimatu. Ministerstwo Środowiska również zajmuje się takimi planami dla wielu polskich miast. Jeśli mieszkacie w jednym z nich, możecie wziąć udział w konsultacjach społecznych, zgłosić własne pomysły lub zebrać wspólne pomysły całej Waszej szkoły lub miejscowości. Dobrym zwieńczeniem kampanii może być np. marsz dla klimatu. Takie marsze organizowane są w wielu miejscach na świecie. Czasami w tym samym czasie! Może zaprosicie do współdziałania grupę uczniowską z innych szkół biorących udział w projekcie? Sprawdźcie, które szkoły biorą udział w projekcie na MAPIE. Możecie nawiązać też dołączyć do Młodzieżowego Strajku Klimatycznego. 20 wrze-

³ Przykłady projektów ze ścieżki środowiskowej zaczerpnięte z publikacji "Przewodnik po kampaniach i debatach w programie "Klimat to temat!", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2019: <http://bit.ly/KampanieDebataKlimat>.

śnia 2019 roku w całej Polsce odbyły się wielkie marsze. Zdjęcia i relacje zobaczycie na stronie Młodzieżowego Strajku Klimatycznego na Facebooku: @FridaysForFuture. Zobaczcie też, jak wyglądały wielkie marsze dla klimatu w 2014 i 2015 roku, które zgromadziły 1,5 miliona osób z całego świata: https://secure.avaaz.org/en/climate_march_reportback/

Kalkulator emisji CO₂

to bardzo proste i ciekawe narzędzie. Kalkulator oblicza naszą emisję CO₂ wynikającą z różnych życiowych działań - od kąpieli po podróże. Poniżej znajdziecie linki do dwóch kalkulatorów emisji CO₂.

<http://waznamisjzdrowaemisja.pl/kalkulator-sladu-weglowego/>

<http://ziemianarozdrozu.pl/apps/online/pl/kalkulator.html>

2 Przez żołądek do ŚRODOWISKA. Cele Zrównoważonego Rozwoju: 13. Działania na rzecz klimatu, 15. Życie na lądzie, 12. Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja

Aby osiągnąć zakładane cele związane ze zmniejszeniem emisji CO₂, potrzebna jest zmiana w sposobie produkcji żywności i jej spożycia. Produkcja mięsa jest jednym z najbardziej szkodliwych sektorów dla klimatu, ponieważ wiąże się z wylesianiem dużych terenów na potrzeby upraw paszy lub wypasu zwierząt, wykorzystaniem dużej ilości wody, korzystaniem z paliw kopalnych do zasilania hodowli i produkcji paszy, procesów fermentacji jelitowej czy przechowywaniem gnojowicy. Osoba spożywająca ok 50 g mięsa dziennie, przyczynia się do emisji o 1,5 raza mniej CO₂ niż osoba, która spożywa 100 g dziennie. Wegetarianin, dzięki swojej diecie przyczynia się do ograniczenia emisji dwukrotnie w porównaniu z osobą spożywającą 100 g mięsa dziennie.¹ Zorgani-

zujcie wege-tydzień, podczas którego postaracie się ograniczyć spożycie mięsa i nabiału i będziecie informować o konsekwencjach produkcji spożywczej, a także dzielić się pysznymi przepisami kuchni roślinnej. Możecie też zachęcać do międzynarodowej kampanii Bezmieśne poniedziałki, zachęcającej ludzi do ograniczenia spożycia mięsa, zadbania o kondycję swoją i planety. Warto, by praktyczne działania szły w parze ze zwiększaniem świadomości na temat globalnych powiązań dotyczących codziennej konsumpcji i produkcji żywności.

Więcej informacji: <http://bezmiesneponiedzialki.pl/>

<https://proveg.com/pl/blog/jak-porzucenie-miesa-moze-pomoc-powstrzymac-zmiany-klimatu/>

<http://www.chronmyklimat.pl/wideo/polityka-klimatyczna/onz-chron-klimat-odstaw-mieso>

3 **NIE MARNUJĘ, DBAM o ŚRODOWISKO. Cele Zrównoważonego Rozwoju: 13. Działania w dziedzinie klimatu, 12. Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja**

Sprawdźcie, skąd pochodzą produkty, które jecie na co dzień. Podpytajcie w szkolnej stołówce, w domu, w sklepie. Spróbujcie też sprawdzić, ile żywności się marnuje. w wielu miastach istnieją już jadłodzielnie, do których trafia żywność, której jest zbyt dużo. Jak wiele żywności produkowanej jest niepotrzebne? A jak wiele można jej wykorzystać bez kupowania czy transportowania? Niesprzedane gnijące jedzenie to również stopy śmieci wytwarzające dodatkowy metan, szkodliwy dla atmosfery. Sprawdzajcie też skład żywności, jaką kupujecie. Wiele półproduktów używanych w przemyśle spożywczym pozyskiwana jest w sposób zagrażający klimatowi. Takim produktem jest np. olej palmowy, którego pozyskiwanie wiąże się z wycinką lasów deszczowych i wymieraniem wielu gatunków zwierząt, w tym orangutanów. Zakończeniem tej kampanii może być miejskie śniadanie lub obiad złożone z lokalnych produktów. Możecie także spróbować ograniczyć marnowanie

żywności w Waszej szkole (np. przy współpracy ze szkolną stołówką) i promować wiedzę na ten temat wśród znajomych i rodziny.

Przydatne linki:

<https://bankizywnosci.pl/samotny-banan-bankow-zywnosci-walczy-ze-zjawiskiem-marnowania-zywnosci/>

www.niemarnuje.pl

<https://www.facebook.com/FoodsharingPolska>

https://www.ekonsument.pl/materialy/publ_444_raport_plon.pdf

Ścieżka gospodarcza

Wybierając tę ścieżkę położycie w swoich kampaniach największy nacisk na kwestie gospodarcze, np. odpady, produkcja, konsumpcja, transport. To one stanowią będą motyw przewodni kampanii i do nich dobierzecie główne Cele Zrównoważonego Rozwoju. Temat przewodni będzie się jednak łączył z innymi tematami. Kwestia produkcji ma wpływ na środowisko, ma też konsekwencje społeczne, związane z pracą zatrudnionych osób, kwestia konsumpcji wpływa na zanieczyszczenie środowiska itd. Poszukajcie własnych powiązań między ścieżkami i Celami.

4 **Zero-waste week- czyli tydzień bez odpadów. Cele Zrównoważonego Rozwoju:** **12. odpowiedzialna konsumpcja i produkcja,** **11. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura,** **13. Działania na rzecz klimatu**

“Zero-waste” w dosłownym tłumaczeniu „brak śmieci” lub „brak marnowania”, to styl życia, zgodnie z którym człowiek stara się generować jak najmniej odpadów, a tym samym nie zanieczyszczać środowiska”.¹ Jakie działania można podjąć? Zazwyczaj początki zero-waste to bardzo drobne, codzienne czynności. Wzięcie torby na zakupy, kupowanie na straganach, kupowanie bez opakowań, używanie ekologicznych produktów. w ruchu zero-waste

ważne jest każde staranie. Nie chodzi o to, aby nagle zupełnie zrezygnować z dotychczasowego życia i przenieść się do jaskini, ale żeby znaleźć sposób na ograniczanie się w codziennych wyborach. Ograniczanie konsumpcji wpływa pozytywnie na klimat, ponieważ wiąże się z ograniczeniem produkcji. Jednym ze sposobów na jej ograniczenie jest również idea Gospodarki Obiegu Zamkniętego, która zakłada, że produkty pozostają w obiegu gospodarczym tak długo, jak jest to możliwe, a wytworzenie odpadów jest jak najbardziej zminimalizowane. Promując gospodarkę tego typu, możecie pokazać sposoby na długowieczność produktów lub ich recykling. Jeśli macie zdolności plastyczne, techniczne lub po prostu głowy pełne pomysłów, możecie stworzyć wiele rzeczy z wtórnym wykorzysta-

niem produktów. Idea tej gospodarki jest też powiązana z ideą zero-waste. Zastanówcie się, jak można zmienić gospodarkę Waszej szkoły lub gminy, aby produkować mniej odpadów, a te powstające wykorzystywać powtórnie. Pamiętajcie, że takie jednostkowe działania mają znaczenie, ale warto prowadzić je równolegle z akcjami budzącymi świadomość społeczną na temat globalnych współzależności oraz wywieraniem presji na polityków czy biznes, by wprowadzać zmiany systemowe.

Więcej informacji:

<http://zero-waste.pl/>

<https://ekologia.ceo.org.pl/materialy/gozpodarne-wyzwanie-materialy-o-gospodarce-obiegu-zamknietego>

5 Wymiennik. Cele Zrównoważonego Rozwoju: 8. Wzrost gospodarczy i godna praca, 9. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura, 12. Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja, 13. Działania w dziedzinie klimatu

Wiele produktów jest zbędnych i wyrzucanych. Zastanówcie się, jak wielu rzeczy z Waszego otoczenia nie potrzebujecie? Przemysł odzieżowy jest nakręcany przez modę, sezonowość i wyprzedaże. Zastanawialiście się, co dzieje się z masą ubrań, które zostają w sklepach po sezonie? Wiele z tych, które są już używane, ale wciąż dobre, trafia do kosza z powodu mody lub też zmiany sylwetki. Inne trafiają do krajów globalnego Południa, gdzie zyskują nowe

<http://zero-waste.pl/czym-jest-zero-waste/>

życie, ale wiele z nich staje się ofiarami nadprodukcji i konsumpcjonizmu i trafia do śmietnika. Tymczasem patrząc na metki, można łatwo przekonać się, kto uszył dla nas spodnie lub sukienkę. Często są to słabo opłacani pracownicy w krajach globalnego Południa, gdzie wielkie koncerny zachodnie przenoszą produkcję, bo jest tańsza i bardziej opłacalna. Często w tych krajach nie obowiązują normy pracy lub nie są przestrzegane prawa pracownicze, które istnieją na Zachodzie, na czym cierpi miejscowa ludność. Co możecie zrobić? Zorganizować szkolny lub miejski wymiennik. Pokażecie, jak wiele przedmiotów może zyskać nowe życie, co powoduje mniejszą produkcję, a co za tym idzie - mniej CO₂ w atmosferze, mniej śmieci. Zyskujecie też nowe przedmioty, kontakty i budujecie świadomość konsumencką.

Więcej informacji:

https://www.ekonsument.pl/a67147_smieciowe_ubrania.html

<https://www.sprawiedliwyhandel.pl/pl/>

6 **Piknik z OZE. Cele Zrównoważonego Rozwoju: 7. Czysta i dostępna energia, 11. Zrównoważone miasta i społeczności, 13. Działania w dziedzinie klimatu**

Odnawialne źródła energii (OZE) to energia uzyskiwana z naturalnych procesów, stanowiących alternatywę dla nieodnawialnych nośników energii – paliw kopalnych.

W Polsce energia ze źródeł odnawialnych wytwarzana jest z wykorzystaniem promieniowania słonecznego, wiatru, wody, stałej biomasy, biogazu i biopaliw ciekłych oraz zasobów geotermalnych. Wykorzystywanie OZE przyczynia się do zmniejszenia szkodliwych oddziaływań energetyki na środowisko naturalne, głównie przez ograniczenie emisji szkodliwych substancji, zwłaszcza gazów cieplarnianych^[1]. Możecie zorganizować kampanię dotyczącą wprowadzenia tych rozwiązań w Waszej szkole lub miejscowości. Warto też sprawdzić, czy

¹ Ministerstwo Środowiska: <https://www.mos.gov.pl/srodowisko/odnawialne-zrodla-energii/>

takie rozwiązania już istnieją w Waszej okolicy. Możecie też zorientować się, jakie zawody związane z OZE będą w najbliższym czasie coraz bardziej popularne i poszukiwane - może okaże się, że to ścieżka, która zaprowadzi Was na studia z tego tematu?

<http://ozerise.pl/pl/kalkulator-doboru-oze>

<http://wiecejnizenergia.pl/ruch-wiecej-niz-energia/>

<http://www.portal.zielonypotencjal.pl/jobs/page/3>

Ścieżka społeczna

W tej ścieżce położycie w swoich kampaniach największy nacisk na kwestie społeczne, zwracając uwagę na takie zagadnienia jak: nierówności społeczne, równość płci, ubóstwo, dobra jakość edukacji. To one stanowią będą motyw przewodni kampanii i do nich dobierzecie główne Cele Zrównoważonego Rozwoju. Temat przewodni będzie się jednak łączył z innymi tematami. Nierówności społeczne objawiają się w kwestiach gospodarczych związanych np. z godną pracą, równość płci może dotyczyć pracy, a ubóstwo wynikać ze skutków zmiany klimatu. Poszukajcie własnych powiązań między ścieżkami i Celami.

- 7** *Każdy inny, wszyscy równi. Cele Zrównoważonego Rozwoju: 10. Mniej nierówności, 16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje, 12. Zrównoważone miasta i społeczności*

Nierówność może przejawiać się z naszym stosunku i działaniach wobec innych. Może to dotyczyć osób pochodzących z nieznanym nam kultur i krajów, ale też osób różnej płci, osób z niepełnosprawnością, osób niezamożnych. Zrównoważony rozwój musi realizować się na zasadzie równości.

Dotyczy to naszego stosunku do innych osób, ale też działań. Tak samo powinniśmy podchodzić do osób z naszego otoczenia. Zastanówcie się, z jakimi problemami borykają się osoby różnej płci, osoby z niepełnosprawnościami, osoby o różnych kolorach skóry, osoby mające odmienne zwyczaje kulturowe. Przyjrzyjcie się Celom i ich założeniom. Aby je osiągnąć należy docenić różne uwarunkowania kulturowe, gospodar-

cze, klimatyczne osób z różnych części świata i traktować je na równi ze sobą. Zmniejszenie nierówności przekłada się na wzrost gospodarczy, zrównoważenie miast, godną pracę i odpowiedzialny przemysł. Na podstawie tej analizy zorganizujcie działania, aby ukazać ich potencjał i możliwości. Możecie też namówić szkołę na wprowadzenie Szkolnego Kodeksu Równego Traktowania.

Więcej informacji:

<https://pl.boell.org/pl/2015/06/29/rownosc-i-roznorodnosc-w-szkole>

8 Zrozum migracje! Cele Zrównoważonego Rozwoju: 10. Mniej nierówności, 16. Pokój, sprawiedliwość, silne instytucje, 17. Partnerstwa na rzecz Celów,

Dowiedzcie się, czy w Waszej szkole są osoby pochodzące z różnych kultur, mówiące innymi językami. Jeśli nie, sprawdźcie w swojej miejscowości, lub poszukajcie w jej historii. Możecie też wykorzystać postaci historyczne, związane bądź z historią Waszej okolicy, bądź znane wszędzie na świecie. Przygotujcie informacje na temat tych osób, które posłużyć Wam mogą do stworzenia np. wystawy, debaty szkolnej, festiwalu. Jeśli w Waszych miejscowościach żyją osoby pochodzące z innych kultur, migranci, migrantki, uchodźcy lub uchodźczynie może zgodzą się też opowiedzieć o swoich doświadczeniach, a Wy przygotujecie dane nt. krajów ich pochodzenia, powodów migracji itp. Osoby takie występują często w projektach "Żywe biblioteki". Wykorzystajcie taką okazję, żeby poznać inne punkty widzenia na sprawy, które wydają się Wam znane czy oczywiste. Migracje nie są ujęte w jednym konkret-

nym Celu, ale ich aspekty wiążą się z wieloma Celami zarówno gospodarczymi, jak i środowiskowymi. Od tego jak poprowadzicie ten temat zależy, które Cele z pozostałych dwóch ścieżek będą ukazane.

Przewodniki do stworzenia Żywych Bibliotek znajdziecie tutaj:

<http://zywabibliotekapolska.pl/>

Więcej informacji:

www.migracje.ceo.org.pl

<https://migracje.ceo.org.pl/klub-rozmowy>

9 Pokazuj ścieżki do Celów. Cele Zrównoważonego Rozwoju: 4. Dobra jakość edukacji, 17. Partnerstwa na rzecz Celów

Jako świadomi uczestnicy i uczestniczki programu “Ścieżki do Celów” możecie dzielić się wiedzą z innymi, np. z młodszymi kolegami i koleżankami albo z Waszymi rówieśnikami. Pomogą Wam w tym materiały, które znajdziecie na stronie CEO: www.globalna.ceo.org.pl, propozycje ze strony: <https://tuptup.org.pl>, na stronie projektów CEO: “Poczytajmy o pszczołach”, “Poczytajmy o migracjach” i “Poczytajmy o domach”: <https://poczytajmy.ceo.org.pl/publikacje> Weźcie sprawy we własne ręce - przygotujcie lekcję z ciekawymi aktywnościami odpowiednimi dla danej grupy wiekowej i zaproponujcie nauczycielowi lub nauczycielce z Waszej szkoły, że ją poprowadzicie w umówionym wcześniej terminie. Pokażcie, że zrównoważony rozwój to temat, którym warto się zainteresować niezależnie od wieku, i zaproponujcie takie działania, które pozwolą osobom uczestniczącym w Waszej lekcji podjąć dalsze aktywności na rzecz Celów. Od rodzaju działań i tematów Waszych lekcji zależy, jakie jeszcze Cele zostaną ujęte w tej kampanii.

Kampanie pasujące do wszystkich ścieżek

Te rodzaje działań mogą pasować do każdej z wybranych ścieżek. Od Was zależy, jakie filmy lub zdjęcia wybierzecie.

10 Kino do Celów

Film, jako obraz, to specyficzny rodzaj komunikatu, który oddziałuje na nas w bardzo silny sposób. Jest też chętnie wybieranym narzędziem, ponieważ wymaga mniej wysiłku od strony odbiorcy niż np. tekst. w ramach kampanii zorganizujcie pokaz filmów poświęcony Celom Zrównoważonego Rozwoju. Wybierzcie miejsce na pokaz, zastanówcie się, do kogo będzie skierowany. Możecie też zaprosić na pokaz specjalnych gości, np. specjalistów i specjalistki w danym temacie, osoby pracujące w urzędzie gminy lub powiatu, a może nawet autorów lub autorki filmów. Po projekcji można zorganizować dyskusję, w której wezmą udział np. zaproszeni goście. Pokaz może też być festiwalem filmowym lub zwieńczeniem innych działań.

Inspiracje filmowe i organizacyjne znajdziecie tutaj:

<https://globalna.ceo.org.pl/materialy/filmy>

<http://www.17celow.pl/>

<https://globalna.ceo.org.pl/patrz-i-zmieniaj>

<https://filmowe.ceo.org.pl/materia%C5%82y>

11. Nakręć się na rozwój!

Możecie też sami nakręcić film. Obecnie wystarczą do tego telefony komórkowe. Kiedy zdefiniujecie już swoje cele i będziecie wiedzieć, czym konkretnie się zajmiecie, ustalcie o czym będzie Wasz film. Zastanówcie się, kto ma być jego odbiorcą. Czy kierujecie go do Waszych rówieśników, czy osób dorosłych? Czy będzie to dokument,

reportaż, a może film science fiction? Jakąkolwiek formę wybieriecie, pamiętajcie, żeby nie odbiegała od tematu. w filmie możecie zagrać sami, ale możecie też zaprosić do udziału inne osoby. Film może też zawierać w sobie wywiady, które przeprowadzicie wśród członków i członkiń społeczności lokalnej. Kiedy film powstanie, zastanówcie się, gdzie i w jaki sposób chcecie go promować. Możecie dzielić się nim w mediach społecznościowych, ale też zorganizować specjalne pokazy. A może Wasz film wejdzie na stałe do programu lekcji w Waszej szkole?

Zobaczcie, jakie filmy przygotowali uczniowie i uczennice z VII LO w programie “Weź oddech”:

<https://www.facebook.com/smogochoty/videos/416778195447818/>

<https://www.youtube.com/watch?v=gDfQQUCPrSg>

Oraz uczniowie i uczennice z XVII Liceum Mistrzostwa Sportowego z Warszawy w programie “Klimat to temat!”:

<https://www.youtube.com/watch?v=UGBek2Bu54Q>

Sprawdźcie też jak dobierać filmy zgodnie z zasadami rzetelnego doboru obrazów w przewodniku “Jak mówić o większości świata? Jak rzetelnie informować o krajach globalnego Południa?": http://bit.ly/IGO_kodeks1

12. Fotograficzne Cele

Zorganizujcie konkurs na zdjęcia, które pokażą wyzwania lub rozwiązania związane z Celami Zrównoważonego Rozwoju. To doskonały pomysł na zaznajomienie się ze swoją okolicą, sprawdzenie, jakie są w niej potrzeby i jakie stoją przed mieszkańcami i mieszkańkami wyzwania. w konkursie może wziąć udział duża liczba osób. Przemyślcie i napiszcie regulamin konkursu, z którym każda osoba uczestnicząca musi się zapoznać. Wyznaczcie harmonogram konkursu i ustalcie, gdzie i kiedy odbędzie się wystawa pokonkursowa. w czasie wystawy może zadziać się wiele innych akcji, jak to na

wernisażach bywa np. wspólny posiłek, przygotowany w sposób ekologiczny, bez marnowania jedzenia i używania plastiku jednorazowego. Pomyślcie, kogo możecie zaprosić i jak uatrakcyjnić to przedsięwzięcie. Pamiętajcie o odpowiednim doborze fotografii, zgodnie z Kodeksem informowania o krajach Południa: <http://bit.ly/KodeksInformowania> oraz Przewodnikiem “Jak mówić o większości świata? Jak rzetelnie informować o krajach globalnego Południa?”: http://bit.ly/IGO_kodeks1

Po kampanii i co dalej?

Wasz udział w projekcie trwa dość krótko, ale nie to nie znaczy, że macie zaprzestać Waszych działań wraz z zakończeniem projektu. Dobrym rozwiązaniem może być Szkolne Koło Wolontariatu. Przeanalizujcie, co możecie zrobić, kiedy już przeprowadzicie Waszą kampanię. Może ona być rozpoczęcie całego cyklu działań na rzecz Waszej szkolnej społeczności. Zobaczcie, jak zorganizować szkolny wolontariat: <http://bit.ly/SzkolnyWolontariat>

Proponujemy też założenie Klubu Dobrej Rozmowy. Możecie podejmować w nim rozmowy na określonych przez Was warunkach, jak również różne wspólne działania. Więcej o Klubach: <http://bit.ly/KDRprzewodnikdlamlodziezy>

Co jeszcze dla Was mamy?

Proponujemy Wam udział w pomocnych wydarzeniach:

- **Warsztaty.** Kiedy będziecie już po lekcjach wprowadzających do projektu, możemy przyjechać do Waszej szkoły i pomóc Wam w przygotowaniu kampanii. Poproście nauczyciela, nauczycielkę, którzy z Wami pracują, o zgłoszenie grupy na warsztaty w szkole.
 - **Webinarium.** 5 listopada odbędzie się webinarium przygotowujące do działań w czasie Tygodnia Edukacji Globalnej. Zaproście Waszych nauczycieli i nauczycielki i sami też weźcie udział. Dowiedziecie się, co już zrobili inni i co możecie sami zrobić. <http://bit.ly/CEOwebinariumTEG>
 - **Festiwal internetowy.** 21 listopada w czasie Tygodnia Edukacji Globalnej weźcie udział w festiwalu dla
- Uwaga! Ilość warsztatów ograniczona.**

młodzieży. Zobaczcie, co robią Wasi rówieśnicy, podzielicie się wiedzą i wymienicie doświadczenia.

- **Ogólnopolska Prezentacja Projektów Młodzieżowych (OPPM).** Co roku na Zamku Królewskim w Warszawie grupy uczniowskie z całej Polski biorą udział w OPPM-ie. w czasie tego wydarzenia prezentują swoje dokonania w projekcie,

spotykają się z innymi uczniami i uczennicami, nauczycielkami, nauczycielami, koordynatorami, koordynatorkami z CEO. To niezwykła okazja do pokazania swoich osiągnięć i nawiązania ciekawych znajomości. w Prezentacji biorą udział grupy uczniowskie, które wykazały się największą pracowitością i kreatywnością.

Po przeprowadzonych działaniach zachęcamy do podzielenia się tym, co udało się Wam osiągnąć.

Czekamy na Wasze relacje pod adresem: globalna@ceo.org.pl

A w dniach **18 - 24 listopada** dzielcie się swoimi działaniami na naszym **Facebooku** [@edukacja.globalnaCEO](https://www.facebook.com/edukacja.globalnaCEO) oraz zaznaczcie swoją obecność na mapie na Padlecie.

Wysyłajcie zdjęcia, filmy i opisy tego, co zrobiliście! Pokażmy całemu światu, że młodzież w Polsce potrafi działać na rzecz dobrego klimatu.

Powodzenia!

Przydatne linki:

- Informacje na temat Celów Zrównoważonego Rozwoju:
- <http://www.un.org.pl/>
- www.un.org.pl/inne-materialy
- www.globalna.ceo.org.pl/cele-zrownowazonego-rozwoju
- <https://tuptuptup.org.pl/>
- <https://kampania17celow.pl/>

Informacje dotyczące zagadnień związanych z Celami:

- www.globalna.ceo.org.pl
- [www.globalna.ceo.org.pl/kampanie-młodzieżowe](http://www.globalna.ceo.org.pl/kampanie-mlodziezowe)
- www.ekologia.ceo.org.pl
- www.ziemianarozdrozu.pl
- www.naukaoklimacie.pl

- www.ekonsument.pl
- www.fairtrade.org.pl
- www.ulicaekologiczna.pl
- www.rownosc.info

Strony na Facebooku:

- @edukacjaglobalnaCEO
- @UnicPoland
- @FridaysForfuturePL
- @FundacjaNaRzeczZrownowazonegoRozwoju
- @XRPolska
- @earthstrikewarszawa
- @obozdlaklimatu
- @ulicaekologiczna
- @respect.diversity
- @afryka.org

Centrum Edukacji Obywatelskiej jest największą polską organizacją pozarządową działającą w sektorze edukacji. Od blisko 25 lat zmieniamy polską szkołę i konsekwentnie pracujemy na rzecz tego, by młodzi ludzie uczyli się mądrzej i ciekawiej, a praca nauczycieli i nauczycielek oraz dyrektorów i dyrektorek była bardziej efektywna i satysfakcjonująca. Wprowadzamy do szkół nowoczesne metody nauczania oraz ocenianie kształtujące. Prowadzimy programy, które pomagają młodym ludziom zrozumieć świat, rozwijają krytyczne myślenie, wiarę we własne możliwości, uczą przedsiębiorczości i odpowiedzialności, zachęcają do angażowania się w życie publiczne i działania na rzecz innych